

มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหามลพิษอันเนื่องมาจากยานพาหนะทางบก
: ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาวสภาวะดี สุ่มัน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-667-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018594

117221560

LEGAL MEASURES IN SOLVING VEHICLES POLLUTION

: A CASE STUDY OF BANGKOK METROPOLITAN AREA

Miss Supawadee Sukhman

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of law

Graduate School

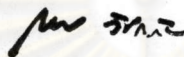
Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-581-667-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์   มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหามลพิษอันเนื่องมาจาก
ยานพาหนะทางบก : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร
โดย   นางสาวสภาวะดี สุขมัน
ภาควิชา   นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   นายบิยะพันธ์ จัมปาสด
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม   รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ไชวีโลกุล

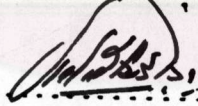
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาคำหลักสูตรปริญญานหาบัณฑิต

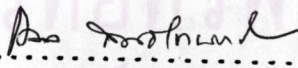

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรากัย)

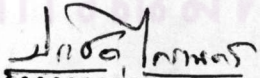
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

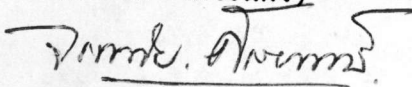

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชาญวิทย์ ยอดมณี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์บิยะพันธ์ จัมปาสด)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ไชวีโลกุล)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์กมล สนั่นเกษคริน)

..... กรรมการ
(อาจารย์ประสศ ไกรเนตร)

..... กรรมการ
(อาจารย์จรณชัย ศัลยพงษ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สุภาวดี สุขมัน : มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหามลพิษอันเนื่องมาจากยานพาหนะ
ทางบก : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร (LEGAL MEASURES IN SOLVING
VEHICLE POLLUTION : A CASE STUDY OF BANGKOK METROPOLITAN AREA)
อ.ที่ปรึกษา , อ.ปิยะพันธ์ จัมปาสุต. รศ.ประสิทธิ์ ไหมวิไลกุล, 222 หน้า.
ISBN 974-581-667-1

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการรับเอาการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ในด้านการจัดการ
ขนส่งให้เข้ามามีบทบาทในสังคม จำนวนรถยนต์ซึ่งถือเป็นยานพาหนะทางบกได้ทวีจำนวนมากขึ้นเป็น
ลำดับ จนกลายมาเป็นยานพาหนะที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม
ถึงแม้ว่ารถยนต์จะมีความสำคัญและมีคุณประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ของมนุษย์ก็ตาม แต่
รถยนต์ก็ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อย่างมากมาย เช่น ปัญหาการขาดดุลการค้า ปัญหาการจราจร และที่สำคัญ
คือ ปัญหามลพิษอันเนื่องมาจากยานพาหนะทางบก ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อ
สุขภาพอนามัยของประชาชน แม้ว่ารัฐบาลจะได้ใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อรองรับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการ
บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการนำไปบรรจุไว้ในแผน
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในภาคปฏิบัติได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

แนวทางการควบคุมมลพิษจากยานพาหนะทางบก จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการกำหนดแนว
นโยบายและมาตรการในด้านสิ่งแวดล้อม รัฐควรกำหนดนโยบายและแผนงานด้านอุตสาหกรรมรถยนต์
และการคมนาคมขนส่ง อันจะเป็นผลให้สามารถนำไปสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง ตลอดจน
การกำหนดแนวบรรทัดฐานการปฏิบัติงานขององค์กรที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่การจัดวางนโยบาย ตลอดจน
การกำหนดให้มีการนำแผนงานมุ่งสู่การปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่นำมาใช้บังคับ ควรมีการปรับปรุงให้มีความเป็นเอกภาพ และมีสภาพบังคับ
ที่เข้มงวด ตลอดจนรวมไปถึงการบังคับใช้กฎหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้รัฐควรจะ
เร่งให้มีการจัดตั้งกองทุนทดแทนสิ่งแวดล้อมขึ้นให้เป็นรูปธรรมอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นหลักประกันถึงสวัสดิการ
ทางสังคมที่ประชาชนพึงจะได้รับ

ภาควิชา ..... นิติศาสตร์
สาขาวิชา ..... นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

C170942 : MAJOR LAW

KEY WORD : LAGAL/SOLVING/VEHICLE/POLLUTION/BANGKOK

SUPAWADEE SUKHMANN : LEGAL MEASURES IN SOLVING VEHICLE POLLUTION : A CASE STUDY OF BANGKOK METROPOLITAN AREA. THESIS ADVISOR : PIYAPAN CHAMPASUT, ASSO.PROF.PRASIT KOVILAIKOOL, 222 PP. ISBN 974-581-667-1

Ever Since Thailand has adopted scientific and technological development of transportation in the society, numbers of vehicles as a way of roal transportation have been gradually increasing and that vehicles are important and useful towards human daily living. No matter how important and useful vehicles are for human living but vehicles also cause problems of many kinds such as trade deifcit, traffic congestion and the most important problem of all is the air pollution from road vehicles which are seriously increased. This, of course, effects public health. Despite the government's many efforts in using different measurements to solve the problem, the enactment in the constitution, concerned law enactment and containment in the National Economic and Social Development plan, but they can not lead to the effective solution in terms of practice and efficiency.

Direction to pollution control of road vehicles is therefore essential towards the policy given and environmental measurements. Government should provide policy and strategic plan for vehicle industry and transportation development which will lead to continued and serious practice, throughout the standard operation fixing for concerned bodies. From policy determination, same direction of operation plans to be systemised, especially law enforcement should be made efficiently and also be improved into unity and strictly controlled. Besides, government should accelerate the establishment of the compensation fund to be come out urgently as a warrant for social welfare entitled to the public.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา .....นิติศาสตร์
สาขาวิชา .....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิติศ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

การจัดการวิทยานพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่ายทั้งในด้านวิชาการและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผมเขียนขอสำนึกพระคุณจนไม่อาจลืมเลือนและปรารถนาจะแสดงความกตเวทิต์ในทุกโอกาสที่จะอำนวย

ในเบื้องต้นนี้ ผมขอกราบขอบพระคุณมายังท่านผู้อำนวยการสำนักงานทะเบียนรภยบัณฑิต อาจารย์ปิยะพันธ์ จมปาสด ท่านรองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ไม้ไผ่โลก ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าเพื่อรับหน้าที่เป็นอาจารย์ปรึกษา นับตั้งแต่การขึ้นแนะแนวทาง การศึกษาความรู้พื้นฐานกฎหมายสิ่งแวดล้อม และคอยให้การดูแล แนะนำ วิธีการเสนอปัญหา แนวทางการเขียน จนกระทั่งผมจึงสามารถนำมาประมวลและพัฒนาเป็นหัวข้อวิทยานพนธ์ ตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันมีประโยชน์ต่อวิทยานพนธ์ฉบับนี้ ถึงแม้ว่าท่านจะมีการภารกิจอย่างมากมายในระหว่างที่ทำการเขียนวิทยานพนธ์ฉบับนี้ แต่ยังคงดูแลและควบคุมวิทยานพนธ์อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งนับเป็นความเมตตากรุณาแก่ผุ้วิจัยอย่างยิ่ง

ผมขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านวางแผนการขนส่ง อาจารย์ประสัด ไกรเนตร ที่ได้ให้คำแนะนำแก่ผุ้วิจัยเกี่ยวกับความรู้ แนวความคิด ตลอดจนกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมและแก้ไขปัญหามลพิษจากยานพาหนะทางบกในต่างประเทศ จนสามารถนำมาใช้กับวิทยานพนธ์ฉบับนี้ ถึงแม้ว่าท่านจะมีการกิจในต่างประเทศอย่างมากมาย แต่ก็ได้สละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการสอบวิทยานพนธ์ และให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่มีค่าอย่างยิ่งด้วยความเมตตากรุณา

ผมขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ชาตวิทย์ ยอดมณี ท่านศาสตราจารย์กมล สนิธิเกษตริน และท่านอาจารย์จรูญชัย ศัลยพงษ์ ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานพนธ์ และกรรมการสอบวิทยานพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำในหลาย ๆ ด้านอันมีประโยชน์ต่อวิทยานพนธ์ฉบับนี้

วิทยานพนธ์ฉบับนี้อาจสำเร็จลงได้ หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์ในข้อมูล ข่าวสาร และคำแนะนำจาก ท่านรองอธิบดีกรมการขนส่งทางบกฝ่ายวิชาการ นายปรีชา ออประเสริฐ ตรี.สัพพิน หวังวงศ์วัฒนา คุณธาดา บุญญวัฒน์ชัย คุณกนก สิริพานิชการ คุณปราโมทย์ กาญจนางกร และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอันควรที่ผุ้วิจัยจะกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ผุ้วิจัยขอขอบพระคุณคุณสมชาย สวรรธพานิช คุณอภิชาติ ไตบุญเลี้ยง ที่ให้ความช่วยเหลือด้านคอมพิวเตอร์ และรวบรวมสาระข้อมูลบางส่วน

วิทยานพนธ์ฉบับนี้หากจะมีประโยชน์ทางวิชาการอย่าง วิทยุขอมอบให้เป็นกตเวทิตาแก่
บิดามารดาของวิทยุ รวมทั้งบรรพจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และศีลธรรมแก่วิทยุ
ตลอดจนญาติพี่น้อง และผู้มีพระคุณอื่น ๆ ส่วนข้อบกพร่องใด ๆ วิทยุขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และขอ
อภัยมา ณ โอกาสนี้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทหน้า.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา.....	19
สมมติฐานของการวิจัย.....	20
วิธีดำเนินการวิจัย.....	21
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	21
บทที่ 1 มลพิษจากยานพาหนะทางบก.....	22
มลพิษทางอากาศ.....	22
ความหมายและประเภทของมลพิษทางอากาศ.....	22
แหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศในรถยนต์.....	29
ผลกระทบของมลพิษทางอากาศ.....	33
มลพิษทางเสียง.....	45
ความหมายและประเภทของมลพิษทางเสียง.....	46
สาเหตุของมลพิษทางเสียง.....	47
ผลกระทบของมลพิษทางเสียง.....	50
บทที่ 2 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ จากยานพาหนะทางบก.....	55
ทฤษฎีและแนวความคิดในการควบคุมมลพิษ.....	55
ทฤษฎีสัทธิในสิ่งแวดล้อม (Environmental Right Theory)...	55
ทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ (Polic Power Theory).....	60
แนวความคิดการมีส่วนร่วมของสาธารณะชน (Public Participation).....	67
บทที่ 3 ปัญหากฎหมายในการควบคุมมลพิษจากยานพาหนะทางบก.....	73
นโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามลพิษจากยานพาหนะในอดีต.....	73
กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมมลพิษ.....	87
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2521	87
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2518.....	91

	พระราชบัญญัติสาธารณสงเคราะห์ พ.ศ.2484.....	96
	พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522.....	99
	พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522.....	108
	พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522.....	113
	ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 16.....	116
	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	118
	พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2512.....	119
	พระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2521.....	121
	ปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมและแก้ไขปัญหามลพิษ.....	122
	ปัญหาในเนื้อหากฎหมาย.....	123
	ปัญหาการบริหารและการบังคับใช้กฎหมาย.....	132
บทที่ 4	แนวทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหามลพิษ.....	137
	แนวทางในทางกฎหมาย.....	137
	กฎหมายลักษณะพื้นฐาน.....	137
	กฎหมายเฉพาะเรื่อง.....	147
	มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการสนับสนุน.....	153
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	158
	บทสรุป.....	158
	ข้อเสนอแนะ.....	162
	รายการอ้างอิง.....	179
	ภาคผนวก.....	180
	ประวัติผู้เขียน.....	222

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย